

Van: s...

Verzonden: woensdag 11 september 2019 14:15

Aan

Onderwerp: reactie op uw e-mail van 5 augustus jl.

Geachte mevrouw Van den Berg,

Hartelijk dank voor uw mail van 5 augustus jl. Hierin beschrijft u zich zorgen te maken over het effect van 5G op uw gezondheid. In deze brief beschrijf ik, mede namens de minister voor Medische Zorg en Sport, hoe de rijksoverheid rekening houdt met veiligheid rondom antennes.

Veiligheidslimieten

Voor mobiele telefonie geldt dat alle signalen moeten voldoen aan strenge blootstellingslimieten. Deze limieten zijn door de Europese Unie aanbevolen aan haar lidstaten en worden ook in Nederland gehanteerd. De limieten zijn opgesteld door de International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection (ICNIRP). De ICNIRP beoordeelt hiervoor de stand van de wetenschap op het gebied van elektromagnetische velden en gezondheid. Wetenschappelijke adviesorganen zoals de World Health Organisation (WHO) en de Gezondheidsraad concluderen dat in wetenschappelijk onderzoeken geen bewijzen zijn gevonden voor negatieve effecten op de gezondheid door blootstelling aan elektromagnetische velden onder de blootstellingslimieten.^[1] De Gezondheidsraad houdt zicht op eventueel nieuwe wetenschappelijke inzichten en past haar advisering aan waar nodig.

De ICNIRP-limieten bevatten een zeer grote veiligheidsmarge rekening houdend met de gezondheid van alle mensen, ook die van ouderen, kinderen en mensen met een zwakke gezondheid. De veiligheidsmarges zijn vijftig keer lager dan het niveau waarboven gezondheidseffecten zouden kunnen optreden. Het 5G netwerk moet net als de huidige mobiele netwerken voldoen aan internationale blootstellingslimieten voor elektromagnetische velden. Uit metingen van het Agentschap Telecom door het gehele land blijkt dat de limieten nergens worden overschreden en de gemeten blootstelling zich ook ver onder de strengste blootstellingslimieten bevindt. Ook de elektromagnetische velden van 5G-proeflocaties wordt door het Agentschap Telecom gemeten. De metingen zijn openbaar en te bekijken op de website van het Antennebureau.

Waarom blootstellingslimieten?

De zendsignalen van 2G, 3G, 4G, 5G, maar ook Wi-Fi, radio en andere draadloze toepassingen maken allemaal gebruik van hetzelfde natuurkundige principe: een antenne zet stroom om in een radiogolf. De natuurkundige term voor radiogolf is elektromagnetisch veld of radiofrequent veld. Via de radiogolf wordt spraak, beeld of informatie verstuurd van de ene antenne naar de andere. Bijvoorbeeld van een 4G antenne naar de antenne in een mobieltje. Naar de gezondheidseffecten van zendsignalen in het algemeen is wereldwijd veel onderzoek gedaan. Wetenschappelijk is aangetoond dat de energie van antennes voor plaatselijke (tijdelijke) opwarming van het lichaam zorgt. Om te voorkomen dat ons lichaam te veel opwarmt hanteert Nederland de eerder genoemde strenge blootstellingslimieten. Uiteraard blijven wij de ontwikkelingen altijd nauwgezet volgen.

5G-space appeal

Volgens het Kennisplatform betreffen de publicaties die het 5G-space appeal beschrijft, onderzoeken waarbij biologische effecten bij cellen, planten en dieren gevonden zijn, vaak bij blootstellingswaarden boven de limieten en dus heel ver boven de gangbare waarden. Echter, het Kennisplatform EMV beschrijft dat deze biologische effecten (die betrekking hebben op de opwarming van (delen van) het lichaam door zendsignalen) niet tot gezondheidsschade leiden.^[2] Daarnaast is het, volgens het Kennisplatform, niet mogelijk om effecten in cellen, planten en dieren zonder meer te vertalen naar gezondheidseffecten bij mensen.

ZonMw-onderzoeksprogramma EMV

^[1] <https://www.kennisplatform.nl/conclusies-wetenschappelijk-adviesorganen-mobiele-telefoons/>

^[2] <https://www.kennisplatform.nl/verschil-biologische-effecten-en-gezondheidseffecten/>

In opdracht van de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) coördineert ZonMw al sinds 2006 een grootschalig onderzoeksprogramma^[3] op het gebied van hoog- en laagfrequent EMV. Dit grootschalige onderzoeksprogramma richt zich op (1) de biologische interactie tussen blootstelling aan EMV en het menselijk lichaam; (2) epidemiologische onderzoeken naar het verband tussen blootstelling aan EMV en het optreden van gezondheidseffecten; (3) de gepercipieerde risico's van EMV; en (4) technologische aspecten van EMV. Op één na zijn alle onderzoeken inmiddels afgerond en een groot aantal is gepubliceerd, onder andere op de website van ZonMw^[4]. Eén van de studies uit het ZonMw-programma (COSMOS^[5]) is verlengd tot 2023. Dit betreft een zeer groot Europees cohortonderzoek, waarin enkele honderdduizenden mensen gevolgd worden. Het doel is om mogelijke lange termijn gezondheidseffecten te kunnen achterhalen. Ook wordt hun gebruik van telecommunicatiemiddelen vastgelegd en wordt de gezondheidstatus van de deelnemers door de tijd heen gemeten. Nederland is één van de deelnemende landen. Alle onderzoeken zijn online beschikbaar dan wel op te vragen bij de Gezondheidsraad^[6], Kennisplatform EMV^[7] of ZonMw.^[8] Tot dusverre blijkt uit alle onderzoeken dat er géén aanwijzingen zijn dat blootstelling aan radiofrequente EMV door mobiele telefonie leidt tot gezondheidseffecten.^[9]

Kennisplatform EMV

In het Kennisplatform EMV werken RIVM, TNO, DNV GL, GGD GHOR Nederland, Agentschap Telecom, ZonMw en Milieu Centraal samen om wetenschap te duiden en kennis te ontsluiten voor burgers, werknemers en lagere overheden. De Gezondheidsraad heeft een adviserende functie. Hier worden ook alle wetenschappelijk inzichten uit het ZonMw-programma ontsloten. Het Kennisplatform heeft de taak om wetenschappelijke kennis op begrijpelijke wijze te ontsluiten voor burgers en beleid. Wij vertrouwen op hun onafhankelijke positie. Het is van groot belang te onderstrepen dat alle Nederlandse wetenschappers moeten voldoen aan de Nederlandse gedragscode voor wetenschappelijke integriteit¹⁴. De principes eerlijkheid, zorgvuldigheid, transparantie, onafhankelijkheid en verantwoordelijkheid zijn daarbij leidend. Ook ZonMw hanteert deze gedragscode bij het verstrekken van subsidies aan onderzoeksconsortia. De Gezondheidsraad hanteert daarnaast ook de 'Code ter voorkoming van oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstrengeling'¹⁵. Er wordt dan ook te allen tijde van uitgegaan dat wetenschappelijke onderzoeken en adviezen zorgvuldig en onafhankelijk tot stand zijn gekomen. De Gezondheidsraad heeft ook een breed pallet aan experts opgenomen in haar commissies, waaronder hoogleraren met een medische expertise^[10].

Zoals u in de gezamenlijke Kamerbrief^[11] die vanuit EZK en VWS over dit onderwerp naar de Tweede Kamer is gestuurd, kunt lezen wil het Kabinet de transparantie en voorlichting over EMV verder versterken. Zo gaan we in gesprek met gemeenten over de uitdagingen die de introductie van 5G met zich meebrengt en zal het onderwerp gezondheid ook meegenomen worden in gesprekken met gemeenten.

Meer informatie over antennes en gezondheid vindt u op onderstaande websites:

www.kennisplatform.nl

<https://www.antennebureau.nl/>

<https://www.gezondheidsraad.nl/over-ons/organisatie/vaste-commissies/elektromagnetische-velden>

<https://www.rivm.nl/elektromagnetische-velden>

<https://www.milieucentraal.nl/in-en-om-het-huis/gezonde-leefomgeving/elektromagnetische-velden-en-straling/>

^[3] <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/fundamenteel-onderzoek/programmas/programmadetail/elektromagnetische-velden-en-gezondheid/>

^[4] <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/fundamenteel-onderzoek/programmas/programmadetail/elektromagnetische-velden-en-gezondheid/projecten/>

^[5] <https://web.archive.org/web/20100426101231/http://www.ukcosmos.org/index.html>

^[6] <https://www.gezondheidsraad.nl/organisatie/straling/documenten>

^[7] <https://www.kennisplatform.nl/conclusies-wetenschappelijk-adviesorganen-mobiele-telefoons/>

^[8] <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/fundamenteel-onderzoek/programmas/programmadetail/elektromagnetische-velden-en-gezondheid/projecten/>

^[9] Kamerstuk 27561, nr. 44

^[10] <https://www.gezondheidsraad.nl/over-ons/organisatie/vaste-commissies/elektromagnetische-velden>

^[11] <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/04/17/kamerbrief-over-5g-en-gezondheid>

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groeten,

Directie Digitale Economie
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

^[1] <https://www.kennisplatform.nl/conclusies-wetenschappelijk-adviesorganen-mobiele-telefoons/>

² <https://www.kennisplatform.nl/verschil-biologische-effecten-en-gezondheidseffecten/>

³ <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/fundamenteel-onderzoek/programmas/programmadetail/elektromagnetische-velden-en-gezondheid/>

⁴ <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/fundamenteel-onderzoek/programmas/programma-detail/elektromagnetische-velden-en-gezondheid/projecten/>

⁵ <https://web.archive.org/web/20100426101231/http://www.ukcosmos.org/index.html>

⁶ <https://www.gezondheidsraad.nl/organisatie/straling/documenten>

⁷ <https://www.kennisplatform.nl/conclusies-wetenschappelijk-adviesorganen-mobiele-telefoons/>

⁸ <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/fundamenteel-onderzoek/programmas/programma-detail/elektromagnetische-velden-en-gezondheid/projecten/>

⁹ Kamerstuk 27561, nr. 44

¹¹ <https://www.gezondheidsraad.nl/over-ons/organisatie/vaste-commissies/elektromagnetische-velden>

¹² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/04/17/kamerbrief-over-5g-en-gezondheid>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
